

Список використаних джерел:

1. Світові продажі електромобілів: новий рекорд [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://e-move.com.ua/svitovi-prodazhi-elektromobiliv/>
2. Продажі електромобілів у світі в 2018 році досягли 1 млн. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://e-move.com.ua/ev-plug-in-sales-in-2018/>
3. Мировой опыт развития рынка электромобилей [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://ukrautoprom.com.ua/mirovoj-opyt-razvitiya-rynka-elektromobilej>
4. Липовская Н.И. Оценка финансовых результатов и рыночной стоимости компании Volkswagen AG GROUP в 2014 – 1 полугодии 2015 года [Электронный ресурс] / Н.И. Липовская // Студенческий научный форум: Материалы VIII Международной студенческой научной конференции. – Режим доступа: <https://scienceforum.ru/2016/article/2016019464>"><https://scienceforum.ru/2016/article/2016019464> .

Ященко Л.О.,

*кандидат економічних наук,
старший науковий співробітник
відділу економічних досліджень,
Інститут продовольчих ресурсів НААНУ*

Експортний потенціал цукрової галузі України

Період з 2008 по 2017 роки характеризується прискореним падінням споживання цукру в Україні з 1891 тис. т до 1290 тис. т (на 32%) та зростанням чисельності населення світу (в середньому щорічно на 0,1 млрд. чоловік), що спричинило переорієнтацію виробників цукру на зовнішній ринок. Країни-імпортери почали звертати більше уваги на український цукор, оскільки зросла його конкурентоспроможність на світовому ринку завдяки значному покращенню якості (у 2017/18 м.р. частка виробництва цукру І категорії у загальному виробництві зросла на 20% порівняно з попереднім м.р. і становила 50%). Насамперед, це обумовлено підвищенням цукристості буряків та їх технологічних властивостей. Так, у 2016 році отримано найкращі за роки незалежності показники цукристості – 17,65%, які практично наблизились до європейського рівня. Збільшення обсягів експорту цукру з 103 тис. т у 2008 році до 617 тис. т у 2017 році та підвищення його частки у виробництві з 6,6% до 30,2% позитивно вплинуло на рентабельність діяльності цукрових заводів (табл. 1).

Таблиця 1

Основні показники експортного потенціалу цукрової галузі у 2008 – 2017 рр.

Показник	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Приріст за 2017/2008 р., %
Експорт, тис. т	103	88	65	51	174	163	40	153	505	617	514
Частка експорту у виробництві, %	6,6	6,9	3,6	2	8,1	12,9	1,9	10,5	25	30,2	23,6
Цукристість буряків при прийманні, %	16,05	16,85	15,3	16,63	16,11	16,26	17,05	17,63	17,65	17,22	1,17

Джерело: розраховано авторам за даними [1-2]

За останні 5 років українські експортери цукру переорієнтувалися з країн СНД на країни Азії (імпортери саме цього регіону пропонували найвигіднішу ціну збуту в останні роки). Крім того, у 2016 році виробники цукру активно освоїли нові ринки збуту: вони почали експортувати цукор у 34 нові країни, серед яких М'янма, Шрі-а, Афганістан, Сомалі, Ефіопія, Південноафриканська республіка, Македонія, Судан та Китай.

Отже, позитивною тенденцією є те, що за останні роки підвищено імпортонезалежність цукрової галузі та зроблено певні кроки для розширення ринків збуту цукру.

Україна входить до десятки країн-лідерів з експорту цукру у 2017/18 м.р. Найбільші темпи приросту експорту мають ЄС, Україна та Південна Африка. Бразилія, Тайланд та Гватемала – експортоорієнтовані країни з часткою експорту у виробництві близько 70% (табл. 2).

Таблиця 2

Топ-10 світових експортерів цукру

Країна	Обсяги експорту, тис. т		Темпи приросту, %		Частка у світовому експорті, %		Частка експорту у виробництві, %	
	2016/17	2017/18	2016/17	2017/18	2016/17	2017/18	2016/17	2017/18
Бразилія	28500	28200	17,0	-1,1	48,5	44,7	72,8	72,5
Тайланд	7016	9500	-0,6	35,4	11,9	15,1	69,9	69,2
Австралія	4000	3700	8,1	-7,5	6,8	5,9	78,4	78,7
ЄС	1513	3700	-2,3	144,5	2,6	5,9	8,3	17,5
Індія	2125	2000	-44,1	-5,9	3,6	3,2	9,6	6,2
Гватемала	1978	1894	-2,5	-4,2	3,4	3,0	72,7	67,9
Мексика	1287	1264	0,5	-1,8	2,2	2,0	20,4	20,0
Україна	813	1000	351,7	23,0	1,4	1,59	25,0	30,2
Південна Африка	217	750	-28,9	245,6	0,4	1,2	13,5	36,3
Свазіленд	587	525	-11,7	-10,5	1,0	0,8	-	-

Джерело: розраховано авторам за даними [3]

Світове споживання цукру у 2017/18 м.р. становило 174125 тис. т, збільшившись за 5 м.р. на 8376 тис. т. Найбільші споживачі – Індія, ЄС, Бразилія, Росія, Пакистан, Мексика та Єгипет можуть повністю забезпечити себе цукром, а от у Китаї, США та Індонезії споживання значно перевищує виробництво. Крім того, потенційними країнами для збуту українського цукру є також Іран, Японія та Перу (табл. 3).

Таблиця 3

Топ-10 світових споживачів цукру

Країна	Обсяги споживання, тис. т		Темпи приросту, %		Частка у світовому споживанні, %		Співвідношення споживання до виробництва, %	
	2016/17	2017/18	2016/17	2017/18	2016/17	2017/18	2016/17	2017/18
Індія	25500	26500	-4,9	3,9	14,9	15,2	114,9	81,7
ЄС	18700	18800	0	0,5	11,0	10,8	102,1	88,9
Китай	15600	15700	-1,3	0,6	9,1	9,0	167,7	153,2
США	10979	11181	1,9	1,8	6,4	6,4	134,9	133,2
Бразилія	10550	10600	0,5	0,5	6,2	6,1	26,9	27,3
Індонезія	6323	6500	12,9	2,8	3,7	3,7	308,4	309,5
Росія	6000	6165	2,0	2,8	3,5	3,5	96,8	94,8
Пакистан	5100	5400	6,3	5,9	3,0	3,1	74,7	72,7
Мексика	4769	4597	1,4	-3,6	2,8	2,6	75,5	72,6
Єгипет	2950	3050	0,7	3,4	1,7	1,8	36,6	42,7

Джерело: розраховано авторам за даними [3]

Світові обсяги імпорту цукру у 2017/18 м.р. становили 53702 тис. т., збільшившись за 5 м.р. на 2252 тис. т. Найбільші темпи зростання демонструють ОАЕ, Алжир, Нігерія та Саудівська Аравія, які використовують імпортований цукор не тільки для внутрішнього споживання, а й для подальшого експорту в інші країни (табл. 4).

Таблиця 4

Топ-10 світових імпортерів цукру

Країна	Обсяги імпорту, тис. т		Темпи приросту, %		Частка у світовому імпорті, %		Співвідношення імпорту до споживання, %	
	2016/17	2017/18	2016/17	2017/18	2016/17	2017/18	2016/17	2017/18
Індонезія	4918	4450	32,1	-9,5	11,7	9,0	77,8	68,5
Китай	4600	4200	-24,8	-8,7	11,0	8,5	29,5	26,8
США	2942	3105	-2,9	5,5	7,0	6,3	26,8	27,8
ОАЕ	1893	2940	3,4	55,3	4,5	5,9	118,4	124,8
Бангладеш	2097	2670	-8,1	27,3	5,0	5,4	94,0	99,1
Алжир	2061	2270	12,4	10,1	4,9	4,6	133,1	130,8
Малайзія	1893	2015	-5,8	6,4	4,5	4,1	111,6	109,8
Нігерія	1820	1870	23,8	2,7	4,3	3,8	>100	>100
Південна Корея	1757	1810	-7,5	3,0	4,2	3,7	>100	>100
Саудівська Аравія	1624	1730	1,8	6,5	3,9	3,5	101,6	102,7

Джерело: розраховано авторам за даними [3]

Отже, аналіз тенденцій розвитку цукрової галузі України за останні 10 років свідчить про те, що цукрові заводи значно покращили свій рейтинг серед світових виробників та експортерів цукру, підвищивши частку експорту від виробництва з 6,6% у 2008 р. до 30,2% у 2017 р.

Для того, щоб підвищити експорт до 2200 тис. т зі збільшенням частки експорту у виробництві до 60%, до 2030 року необхідно довести виробництво цукру до 3700 тис. т. Виробники цукру мають для цього всі можливості, оскільки виробничі потужності цукрових заводів, наразі, завантажені лише на 47%. Це дає можливість, при повному їх завантаженні, виробити додатково 2279 тис. т, тобто загальне виробництво становитиме 4322 тис. т. Для виробництва цукру на рівні 3700 тис. т необхідно дозавантажити виробничі потужності до 85%, що є оптимальним значенням.

Також доцільно підвищити цукристість на 2%, тобто довести її до європейського рівня. Підвищення цукристості щонайменше на 1,7-2,0% можна, наприклад, регулювати за допомогою систем удобрення незалежно від погодних умов. Вапнування ґрунту також сприяє збільшенню виходу цукру на 0,71-0,94 т/га.

З боку держави існує потреба в сприянні географічній диверсифікації експорту, що є одним із завдань Плану пріоритетних дій уряду до 2020 року. Серед стратегічно важливих ринків збуту цукру є ОАЕ, Алжир, Нігерія та Саудівська Аравія, оскільки тут зосереджені великі фінансові ресурси, а ринок дуже імпортозалежний та постійно зростає.

Перспективними для виробників цукру є ринки Китаю, США, Ірану, Індонезії, Японії та Перу, але до них складна і дорога логістика. Разом з тим, споживачі цих країн можуть бути зацікавлені в українському пресованому жомі, оскільки у світі швидкими темпами зростає попит на м'ясо та іншу тваринницьку продукцію, а жом є цінною кормовою сировиною.

Подальша переорієнтація виробників цукру на експортні поставки сприятиме підвищенню рентабельності та розвитку цукрової галузі і сільських територій, а також зниженню екологічної небезпеки та рівня безробіття.

Список використаних джерел:

1. НАЦУ «Укрцукор» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrsugar.com/
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua/
3. United States Department of Agriculture [Electronic resource]. – Mode of access: <https://apps.fas.usda.gov/psdonline/circulars/sugar.pdf>